

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี*
INTEGRATION OF BUDDHADHAMM FOR ENHANCING DEMOCRATIC
POLITICAL CULTURE OF PEOPLE IN PHETCHABURI PROVINCE

พระครูวินัยธรธัช สุวฑฺฒ (สุขพานิช)

Phrakhruvinaithon Athit Suvaddho (Sookpanich)

วัชรินทร์ ชาญศิลป์

Vacharin Chansilp

สุรพล สุธะพรหม

Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: arthur.sookpanich@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูล สำคัญจำนวน 18 รูป/คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน จากประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 3 เขต จำนวน 380,759 คน ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี จะเห็นได้ว่าการเมืองในจังหวัดเพชรบุรีเป็นการเมืองในระบบอุปถัมภ์ที่สืบเนื่องกันมา

* Received 26 August 2021; Revised 13 March 2022; Accepted 15 March 2022

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนในจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง และด้านหลักสารณียธรรม 6 เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ตามหลักสารณียธรรม 6 มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้านอุดมการณ์ ทักษะคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นตามหลักระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: การบูรณาการ, วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย, หลักสารณียธรรม 6

Abstract

This research article aimed to 1) study the general condition, problems, and obstacles of enhancing the democratic political culture of people in Phetchaburi province, 2) study the factors affecting the enhancing of the democratic political culture of people in Phetchaburi province, and 3) present the integration of Buddhadhamm for enhancing the democratic political culture of people in Phetchaburi province.

This research was mixed-method research. Concerning qualitative research, data were collected by in-depth interviews from 18 key informants and analyzed by descriptive interpretation. For quantitative research, data were collected by questionnaires from 400 people who were the voting population with elections aged 18 years old and over in Phetchaburi Province from all 3 districts, totaling 380,759 people. Data were analyzed using descriptive statistics: Frequency, Percentage, Mean, Standard deviation.

The results showed that:

1. The general condition, problems, and obstacles of enhancing the democratic political culture of people in Phetchaburi province: Politics in Phetchaburi was a continual patronage system.

2. The factors affecting the enhancing of the democratic political culture of people in Phetchaburi province: Overall, it was at a high level. When considering each aspect by the mean from the highest to lowest, the levels were as follows: Political Socialization and Sàràniyadhamma 6 for enhancing the democratic political culture of people in Phetchaburi Province.

3. The integration of Buddhadhamm for enhancing the democratic political culture of people in Phetchaburi Province based on Sàràniyadhamma 6 focused on the political change in political ideology, political attitudes adhering to the principles of democracy.

Keywords: Integration, Democratic Political Culture, Sàràniyadhamma 6

บทนำ

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นช่วงเวลากว่า 88 ปีแล้ว และเป็นประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่อำนาจอธิปไตยของชาติเป็นของประชาชน ซึ่งประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปกครองของประเทศตามระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชนที่ยึดหลักเสียงข้างมากเป็นหลัก และให้ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐ เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและมี ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (Thamrongthanyawong, 1999) ทั้งนี้ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจทางการเมืองของพลเมืองไทย ฉะนั้นเพื่อให้การปกครองของประเทศไทยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชาวไทยทุกคนควร ร่วมกันเสริมสร้างและสร้างสรรค์วัฒนธรรมทางการเมือง (Nakata, T., 2000) สืบเนื่องจากเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันมีการแบ่งแยกทางการเมืองจนเกิดเป็นขั้วอำนาจทางการเมือง อันมีแนวคิดที่แตกต่างกัน อีกทั้งพลเมืองในประเทศขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงก่อให้เกิดเหตุจลาจลซึ่งทำให้ส่งผลเสียต่อระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตอันสงบสุขของสังคมไทย ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นสาเหตุ นำมาสู่การทำรัฐประหาร ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อวิถีทางแห่งประชาธิปไตย การทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ทางการเมืองรวมทั้งพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ในประเทศ ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น โดยเฉพาะการตั้งคำถามต่อความเป็นประชาธิปไตยและ บทบาทของประชาชนต่อกระบวนการทางการเมืองซึ่งเป็นประชาธิปไตยในสถานการณ์ทางการเมืองที่ถูกปกครองโดยทหาร หรือแม้แต่ก่อนหน้าที่จะมีการรัฐประหารโดยกลุ่มทหารเมื่อปี 2557 ที่มีการแบ่งฝักฝ่ายผ่านวาทกรรมเรื่องสี การแบ่งฝักฝ่ายด้วยการทำความเข้าใจคำว่า “ประชาธิปไตย” ที่แตกต่างกัน และกลายเป็นการปะทะกันทางวาทกรรมและความคิดสิ่ง เหล่านี้ทำให้เห็นได้ว่า ลำพังการอธิบายด้วยทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการเมือง โครงสร้างหน้าที่ การเมือง อาจไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจสถานการณ์ รวมถึงการตอบคำถามว่าเหตุใด การเมืองไทยจึงยังคงวนเวียนอยู่กับการรัฐประหาร การปกครองโดยทหารหรือแม้แต่การที่ นักการเมืองและประชาชนจำนวนหนึ่งดูจะพร้อมใจสนับสนุนให้ทหารอยู่ในอำนาจและดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไปภายหลังจากมีการเลือกตั้ง

เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเป็นเช่นนี้แล้ว การเรียกร้องต่อผู้ความหวังที่จะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีตัวแทนประชาชนที่เป็นตัวแทนประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่ตัวแทนของนักการเมืองก็ดูจะเลือนราง ดังนี้แล้ว การทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองของไทยด้วยแนวคิดเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพของการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงต้องอาศัยกระบวนการทางการเมืองของพลเมืองในสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การเคารพกฎหมายและกฏกติกาของสังคมการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ การเป็นผู้ยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การเป็นผู้ที่รู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และการเป็นผู้มองโลกในแง่บวก (Promgrid, P., 2014) และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะพัฒนาไปได้ประชาชนต้องมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเพราะเมื่อประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่และเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแล้วก็จะส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้อำนาจของตนได้อย่างถูกต้องภายในขอบเขตโดยไม่ก้าวก่ายผู้อื่น นอกจากนี้การจะพัฒนาหรือการส่งเสริมประชาธิปไตยให้เจริญมั่นคงประชาชนจะต้องมีความเข้มแข็งทั้งในด้านความคิดสติปัญญาที่รู้อะไรเป็นอะไร และรู้จักการพึ่งตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันซึ่งความเข้มแข็งที่สำคัญคือเข้มแข็งในวัฒนธรรมประชาธิปไตยโดยมีความคิดความเชื่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมที่สอดคล้องเหนียวแน่นกับวัฒนธรรมดังกล่าวอย่างไม่หยุดยั้งการมีวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เหนียวแน่นนั้นนอกจากจะช่วยสร้างช่วยพัฒนาและช่วยรักษาประชาธิปไตยไว้ได้แล้วยังจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการพังทลาย หรือล่มสลายของประชาธิปไตยอีกด้วยซึ่งปัจจัยที่จะทำให้ประชาชนเข้มแข็งได้ วัฒนธรรมทางการเมืองจึง เป็นผลมาจากกระบวนการถ่ายทอดโดยอาศัยประสบการณ์ทางการเมืองตลอดจนการอบรมกล่อมเกล่าที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก หรือการอบรมกล่อมเกล่าจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อสารมวลชน เป็นต้น (Nakata, T., 2003) และสิ่งที่มีคุณภาพและสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นยังทำหน้าที่ในการวางรากฐานและส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557)

จากปัญหาวิกฤตการเมืองไทยในปัจจุบันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาปัญหาเหล่านี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนต่าง ๆ และยังสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมือง และชาวชนบทอีกด้วยจึงทำให้การเมืองไทยปั่นป่วนวุ่นวายไม่มีที่จะยุติลงและยังส่งผลถึงปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบอย่างมากมายและทำให้เสื่อมลงอย่างเรื่อย ๆ จนไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที และในปัจจุบันการเมืองไทยยังขาดประสิทธิภาพและความสามารถของระบบการเมืองในการแก้ไข

ปัญหาของสังคมซึ่งยังเป็นปัญหาของระบบการเมืองไทยที่จะต้องแก้ไขปัญหในด้านต่าง ๆ ปัญหาการใช้รัฐธรรมนูญ โดยเกิดปัญหาการตีความเจตนาของรัฐธรรมนูญที่คลาดเคลื่อนเนื่องจากผู้มีอำนาจในประเทศพยายามตีความรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง รวมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้งจนเกินไปทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบังคับใช้ ปัญหาการขาดความสามัคคีของประชาชนไทย ซึ่งมีผลมาจากการมีความคิดเห็นทางด้านการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน ความไม่ยุติธรรมของกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงการขัดผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเกิดปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน เป็นต้น และปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งของประชาชน นักการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องมากเกินไป การไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง จากปัญหาทางการเมืองในปัจจุบันอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวประชาธิปไตยมีมากขึ้นในสังคม โดยคนรุ่นใหม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น ทำให้เห็นซึ่งความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลที่ไม่เห็นซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการแสดงทางการเมืองของประชาชน ซึ่งเกิดความไม่เป็นธรรมตามหลักของประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนมีการต่อต้านหลักเกณฑ์และหลักการต่าง ๆ ที่รัฐสนับสนุน เพราะทุกอย่างเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องทางการเมือง ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนับเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมที่ได้ถ่ายทอดมาจากการกลมกลืนทางการเมืองจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน ชุมชน โรงเรียน ศาสนา สถานที่ทำงาน สื่อมวลชน ระบบสังคม และระบบการเมือง โดยสร้างอุดมการณ์ ค่านิยมทัศนคติ และความเชื่อทางการเมืองที่ใหม่ซึ่งเป็นมิติทางด้านจิตวิทยาสังคมในแนวทางการประพฤติปฏิบัติทางการเมืองให้แก่บุคคลต่าง ๆ สำหรับใช้ประโยชน์ทางสังคมโดยส่วนรวม

ดังนั้นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักที่จะนำพาซึ่งความสงบสุขมาสู่สังคมและประเทศชาติได้ จึงจำเป็นต้องนำเอาหลักสาราณียธรรม 6 มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมนักการเมืองและประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยหลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่เสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้กันจึงทำให้เป็นส่วนที่จะส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งความเป็นสามัคคีธรรมโดยความเป็นสังคมแห่งประชาธิปไตยของชาวจังหวัดเพชรบุรีที่มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งในจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 3 เขต การเลือกตั้ง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 380,759 คน โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยจำแนกตามพื้นที่การเลือกตั้งจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 3 เขตการเลือกตั้ง ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์หลักร้อยละ 15–30% ของประชากร โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 30 ได้กลุ่มจำนวน 8 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมดจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยคัดเลือกการแจกแบบสอบถามแก่ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างสำรองเพื่อป้องกันการผิดพลาดจากการเก็บแบบสอบถามและการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น จึงมีการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 400 ตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูป/คน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา 4 รูป 2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน 3) สมาชิกพรรคการเมือง 3 คน 4) ผู้นำชุมชน 3 คน 5) เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง 2 คน และ 6) นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ 3 คน

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย 4) การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสารณียธรรม 6 และ 5) การวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์และตั้งคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (Index of Item - Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นได้ทดสอบแบบสอบถาม (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.862 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงสามารถใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ 2) สภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) 3) ปัจจัยในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยการกลมเกลียวทางการเมือง 4) การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี 5) หลักพุทธธรรมกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีตามหลักสารานุกรม 6 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ต่อไป

เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งในจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 3 เขตการเลือกตั้ง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 380,759 คน โดยใช้วิธีการกระจายตามสัดส่วน ได้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด คิดเป็น 100 %

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) แบบตัวต่อตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูป/คน บันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียงให้ครบตามคำถามการสัมภาษณ์และวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อนำมาเรียบเรียงเป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ทั้งนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของผลการสัมภาษณ์เชิงลึก นำผลที่ได้มาจำแนกเนื้อหาที่สอดคล้องหรือตรงกันและแบ่งออกเป็นประเด็น โดยการหาค่าความถี่และวิเคราะห์ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยนำเนื้อหาที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไของค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สรุปจากผลการศึกษาสภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

สภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) จุดแข็ง (Weaknesses) จุดอ่อน (Strengths) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) ล้วนเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

1.1 ด้านจุดแข็ง (Weaknesses) พบว่า จุดแข็งที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน คือ จังหวัดเพชรบุรีมีการบ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า อันสำคัญ ได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมทางการเมือง โดยปัจจุบันประชาชนจะเน้นความนิยมทางการเมืองแบบตามช่วงกระแสโดยอิงกับตัวบุคคลเป็นหลักมากกว่าพรรคการเมืองซึ่งประชาชนทั่วไปมีความคาดหวังกับนักการเมืองคนทำงานการเมืองว่า เลื่อนนักการเมืองท่านนั้นมาแล้วจะเป็นตัวแทนของประชาชนที่เก่งดี มีคุณธรรม เข้ามาบริหารบ้านเมืองจังหวัดตลอดถึงประเทศ ให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยเน้นความสำคัญ คือ คนในจังหวัดและประเทศชาติมีความอยู่เย็นเป็นสุขและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมที่ผ่านมา

1.2 ด้านจุดอ่อน (Strengths) พบว่า ตั้งแต่ 40 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการเมืองในจังหวัดเพชรบุรีเป็นการเมืองในระบบอุปถัมภ์สืบเนื่องกันมาโดย ระบบอุปถัมภ์นั้นมาจากหวัคະແນจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นลักษณะของการช่วยเหลือเวลาเดือดร้อนที่เกี่ยวข้องกับในระบบราชการหรือความเดือดร้อนจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยนักการเมืองจะจัดการความเดือดร้อนต่าง ๆ ให้เข้ากับคามพึงพอใจของประชาชน ทำให้การผูกขาดทางการเมืองนั้นเกิดขึ้น คือ นักการเมืองที่เป็นนักการเมืองเดิม หรือตระกูลเดิมจึงเป็นเหตุให้การนำเสนอนโยบายที่หลากหลายนั้นน้อยลงเนื่องจากไม่มีคู่แข่งทางการเมือง

1.3 ด้านโอกาส (Opportunities) พบว่า โอกาสที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน คือ จังหวัดเพชรบุรีปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรีได้จัดทำโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยการจัดตั้งศูนย์ ศส.ปชต. ทุกหมู่บ้านเพื่อสร้างให้คนในชุมชนเรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตยผ่านการสื่อสารโดยใช้เครือข่ายเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่คนในชุมชนประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีให้มีการตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งดูได้จากการมาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563 ที่ผ่านมามีประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมากอยู่ในลำดับต้น ๆ ของประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงประจักษ์ว่าประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี มีการตื่นรู้ ตื่นตัว และสนใจการเมืองมากขึ้นกว่าเดิมที่ผ่านมา

1.4 ด้านอุปสรรค (Threats) พบว่า อุปสรรคที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน คือ ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรียังมีแนวคิดในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า จึงทำให้การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการวางนโยบายที่หลากหลายจึงเป็นไปได้ยากและปัจจุบันความขัดแย้งทางการเมืองมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงส่งผลให้นักการเมืองคนทำงานทางการเมืองขาดความน่าเชื่อถือในภาพรวม ทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่น้อยลง เมื่อประชาชนเกิดความศรัทธาที่น้อยลงแล้วย่อมมีผู้ไม่หวังดีจึงคอยจะจับผิดนักการเมืองท่านนั้นไปด้วย

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำแนกได้ดังนี้

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.25 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.75 ส่วนใหญ่มีอายุมีอายุ 18-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.25 อายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.75 อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.25 อายุ 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.75 และอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.00

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.75 มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 26.75 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.25 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.50 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.00 อาชีพ ส่วนใหญ่มีนักเรียนหรือนักศึกษา คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 23.75 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 21.00 ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 17.00 เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 5.50 พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 7.0 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.25 รายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.75 รายได้ 15,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.75 รายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.50 รายได้ 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.25 และรายได้ 20,001 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.75

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบของการส่งเสริมการสื่อสารทางการเมือง พบว่า สถาบันสื่อมวลชน (\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.64) กลุ่มอาชีพ (สถานที่ทำงาน) (\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.70) สถาบันการศึกษา (\bar{X} = 3.73, S.D. = 0.65) กลุ่มเพื่อน (\bar{X} = 3.72, S.D. = 0.71) สถาบันครอบครัว (\bar{X} = 3.68, S.D. = 0.89) ด้านสถาบันทางการเมือง (\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.69) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสารานิยธรรม 6

โดยภาพรวม ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบด้วยความเสมอภาคและมีกิริยาท่าทางด้วยความสุภาพด้วยความจริงใจตามหลักด้านเมตตาทายกรรม ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.75) แจกจ่ายให้มีส่วนร่วมทั่วกันตามหลัก ด้านสาธารณโภคี เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.79) มีความคิดเห็นชอบร่วมกันด้วยความศรัทธาตามหมู่คณะตามระบอบประชาธิปไตยโดยยึดหลักด้านทฤษฎีสามัญญดา ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.83) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยความยุติธรรมเป็นกลางตามหลักด้านเมตตามโนกรรม ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.74) เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกโดยปราศจากอคติไม่เลือกปฏิบัติในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักด้านศีลสามัญญดา ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.82) ใช้วาจาที่สุภาพโดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยเหตุผล แม้แต่มีความเห็นที่แตกต่างตามหลัก ด้านเมตตาวจกรรม ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.77) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.60)

5. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดังต่อไปนี้

5.1 เมตตาทายกรรม (กระทำต่อกันด้วยความเมตตา) พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือ การมีจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาคด้วยการให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกันภายใต้กฎกติกาที่วางไว้และทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตน รู้จักอดกลั้น และอดทน ทั้งทางด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย โดยยึดมั่นในหลักความเสมอภาคเพื่อความน่าเชื่อถือ ในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน การเข้ามาทำงานทางการเมืองของนักการเมืองทุกระดับทุกระดับท้องถิ่น และระดับชาติ คือ ผู้แทนราษฎร ต้องคิดดี มองกันในแง่ดีมีความหวังดีต่อกันในสิ่งที่สร้างสรรค์ ฟังเสียงของประชาชนทุกภาคส่วนเพื่อนำความทุกข์ร้อนของประชาชนไปบริหารจัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ถูกต้องโดยเท่าเทียมและเสมอภาคกันด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ตามหลักพุทธธรรม คือ เมตตาทายกรรมกระทำต่อกันด้วยความเมตตา โดยปรารถนาดีต่อกันด้วยความเมตตาอย่างสร้างสรรค์

5.2 เมตตาวจกรรม (การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา) พบว่า การมีจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง และการมีจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย เป็นกลไกหนึ่งในฝึกสติปัญญา โดยการตั้งสติให้มั่นแล้วหันกลับมาทบทวนพฤติกรรมของตนเองในเรื่องราวและมุมมองทางการเมือง โดยเฉพาะในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง ยอมรับในหลักการของเสียงข้างมากถึงแม้ว่าบางครั้งจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างและจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือเสียงข้างน้อยด้วย คือ ต้องเคารพในความเป็นมนุษย์ของกันและกัน รับฟังซึ่งกันและกัน อดทนอดกลั้นต่อกันโดยการพูดคุยและแสดงทัศนะทางการเมืองในหมู่คณะที่มีความ

คิดเห็นแตกต่างด้วยความชอบธรรมและยุติธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม รณรงคให้ยึดถือหลักการปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยสังคมอย่างแท้จริง ตามหลักพุทธธรรม คือ เมตตาตาวจีกรรม การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา เพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

5.3 เมตตาโมกกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี) พบว่า การมีจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรมและการมีจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม การสร้างหลักความยุติธรรมจากจุดเริ่มต้น คือ ความเที่ยงธรรม การเคารพกฎหมายถือเป็นคุณสมบัติหนึ่งในการเป็นพลเมืองที่ดีภายใต้รัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีเป็นธรรมถูกต้องตามกฎหมาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นนำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนาทางสังคมซึ่งอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย สนับสนุนความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย เพื่อให้เกิดความชอบธรรม ด้วยความปรารถนาดียุติธรรมเป็นกลาง ตามหลักพุทธธรรม เมตตาโมกกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี โดยปราศจากความขัดแย้ง

5.4 สาธารณโภคี (แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน) พบว่า การมีจิตสำนึกในเรื่องการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามสิทธิภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ ยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย รู้จักใช้ปัญญา เหตุผลในการแก้ไขปัญหา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผลและประนีประนอมทางความคิดเคารพในสิทธิการตัดสินใจของผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎหมายข้อบังคับของสังคม โดยไม่กระทบสิทธิส่วนบุคคลอื่น ต่อสู้เพื่อสิทธิของตนอันชอบธรรมตามหลักการของประชาธิปไตย ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองที่สร้างสรรค์ภายใต้การให้เกียรติกันและกัน ช่วยเหลือเสริมสร้างในสิ่งที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทั้งด้านกำลังกายและกำลังใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง ตามหลักพุทธธรรม สาธารณโภคี คือ แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน โดยปรารถนาดีต่อผู้อื่น

5.5 สีสสามัญญตา (มีความประพฤตีสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม) พบว่า การมีจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคมที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยหลักสิทธิเสรีภาพ เป็นหลักการที่สำคัญขั้นพื้นฐานเสรีชน อันเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนทั่วไป โดยสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การรับรู้ข่าวสาร และการยึดมั่นศักดิ์ศรีของบุคคล ชอบในการใช้หลักการและเหตุผลควบคู่กับการมีสติสัมปชัญญะ โดยมีการขอบเขตและอิสระเท่าเทียมกันในการแสดงจุดยืนทางการเมือง ดังนั้น ความประพฤตีสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยความรับผิดชอบ โดยสอดคล้องกับหลักคุณธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในรูปแบบทางสังคมที่ดี ตามหลักพุทธธรรม สีสสามัญญตา คือ มีความประพฤตีสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม

5.6 ทฤษฎีสามัญญตา (เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน) พบว่า การมีจิตสำนึกในเรื่องความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เป็นกลไกที่มีความเชื่อมั่นทางการเมืองในรูปแบบของรัฐสภา โดยการรับฟังความคิดเห็นก่อนการดำเนินโครงการต่างๆ และคำนึงถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนและ ปราศจากความขัดแย้งและ ยึดถือในอุดมคติโดยการยอมรับในเหตุและผล โดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจบนฐานความคิดเห็นที่แตกต่างแต่อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ตามหลักพุทธธรรม ทฤษฎีสามัญญตา คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการกลมเกลียวทางการเมือง ประกอบด้วย ด้านสถาบันครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันการศึกษา ด้านกลุ่มอาชีพ ด้านสถาบันสื่อมวลชน และสถาบันทางการเมืองซึ่งมีผลอย่างมากเนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีการพัฒนาหรือสนับสนุนกันมากขึ้น โดยผ่านกระบวนการกลมเกลียวทางการเมืองทางด้านต่าง ๆ สังเกตได้จากการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนและคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันซึ่งดูได้จากการมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งซึ่งมีจำนวนมากของคนรุ่นใหม่เมื่อก่อนมีจำนวนน้อย แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใหม่เข้าโดยผ่านการพัฒนา สนับสนุน และการรณรงค์ จึงทำให้การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยการกลมเกลียวทางการเมืองมีความสำคัญมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรินทร์ ชาญศิลป์ ได้วิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปีที่กำลังศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 6 และระดับอุดมศึกษาจำแนกตามรายภาคทั้ง 6 ภาค ส่วนใหญ่มีระดับความเป็นพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเยาวชนส่วนใหญ่มีความเป็นพลเมืองในด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รองลงมา ได้แก่ ด้านยึดมั่นในความถูกต้อง ด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการมีส่วนร่วมตามลำดับ เยาวชนไทยได้รับการกลมเกลียวทางการเมืองในระดับมาก และรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ต เยาวชนไทยพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง 1 - 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภูมิภาคเหนือ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการกลมเกลียวทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย (วชิรินทร์ ชาญศิลป์, 2561)

การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ประกอบด้วยการมีจิตสำนึกในเรื่องความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มี

จิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ มีจิตสำนึกในเรื่องการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น มีจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย มีจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค มีจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรม มีจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง และมีจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทักษะคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดความเข้มแข็ง ในกลไกที่มีความเชื่อมั่นทางการเมือง ตามกฎระเบียบของสังคมที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยมีหลักสิทธิเสรีภาพ เป็นหลักการที่สำคัญขั้นพื้นฐาน และการยึดมั่นศักดิ์ศรีส่วนบุคคล ชอบในการใช้หลักการและเหตุผลควบคู่กับการมีสติสัมปชัญญะเมตตาต่อสังคม โดยมีขอบเขตและอิสระเท่าเทียมกันในการแสดงจุดยืนหรืออุดมการณ์ทางการเมือง โดยการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าเพื่อยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพวรรณ บุรีมาตร ได้วิจัยเรื่อง พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ด้านการมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ในการให้เสรีภาพในการมีความคิดเห็นที่แตกต่าง 2) ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องมีความรู้ทางกฎหมาย และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมายให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน 3) ด้านการรู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น กำหนดทิศทางและแนวทางในการพัฒนาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม และ 4) ด้านการมีจิตสาธารณะ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาสู่การพัฒนา (ไพวรรณ บุรีมาตร, 2563)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย ด้านเมตตาทายกรรม (กระทำต่อกันด้วยความเมตตา) ด้านเมตตาวจีกรรม (การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา) ด้านเมตตามโนกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี) ด้านสาธารณโภคี (แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน) ด้านสัสถัมมัญญา (มีความ

ประพตีสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม) ด้านทฤษฎีสамัญญาตา (เคารพรั้งฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน) มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทศนคติทางการเมืองที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย โดยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักธรรม โดยการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึที่ดีต่อกันให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย เรื่อง สถานีสาราณียธรรม: พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สาราณียธรรม 6 ประยุกต์ให้เอื้อต่อการบ่มเพาะความรู้ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเข้มแข็ง คุณลักษณะ 6 ประการคือ หลักธรรมที่ 1 เมตตาทายกรรม คุณลักษณะมีความสามัคคีเสียสละและร่วมแรงร่วมใจกัน หลักธรรมที่ 2 เมตตาเมตตาโนกรรมคุณลักษณะมีจิตใจเมตตาเสียสละเพื่อส่วนรวม หลักธรรมที่ 3 เมตตาวิจิตรคุณลักษณะคิดดี พูดดี ทำดีหลักธรรมที่ 4 สาธารณโภคี คุณลักษณะมีน้ำใจเพื่อสังคม เคารพซึ่งกันและกัน หลักธรรมที่ 5 สีลลสามัญญาตา คุณลักษณะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมวางไว้ หลักธรรมที่ 6 ทฤษฎีสамัญญาตา คุณลักษณะมีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น พบว่าการขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรมตามฐานคิดและคุณลักษณะ 6 ประการ สามารถสร้างภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิตให้ผู้คนพ้นจากความเสี่ยง 3) นำเครือข่ายสถานีสาราณียธรรมเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในพลวัตกรรมเชิงประจักษ์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน 2 ช่องทาง คือการนำเครือข่ายไปเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น และชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายสถานีสาราณียธรรม (ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีโดยการกล่อมเกลาทางการเมือง 2) หลักสาราณียธรรม 6 เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังกล่าว

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพที่แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยดังกล่าว ข้างต้น ซึ่งสามารถขยายความเพิ่มเติมได้ดังนี้

1. กล่อมเกลอย่างสร้างสรรค์ การขัดเกลอย่างสร้างสรรค์ทางการเมือง สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานหรือแหล่งของการเรียนรู้ทางการเมืองอันสำคัญ ได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมืองได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ปลูกฝังทัศนคติทางการเมือง รวมทั้งแสดงเหตุผลทางการเมืองในครอบครัวได้อย่างเสรีและ

อิสระโดยการยอมรับและตัดสินใจตามเหตุผล และอีกประการหนึ่งคือ การเรียนรู้ทางการเมืองมักจะเกิดขึ้นในห้องเรียนโดยผ่านหลักสูตรที่ต่าง ซึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญเครื่องมือหนึ่งในการให้การเรียนรู้ทางการเมือง คือ การเรียนรู้โดยใช้เครือข่าย Social Media ซึ่งสามารถเรียนรู้และ พบปะพูดคุยกันกับกลุ่มคนในทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ แล้วก็แสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยเหลือกันและกันโดยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธีโดยเพื่อร่วมกันพูดคุยสนทนาประเด็นทางการเมืองในสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างเสรีแบบเชิงสร้างสรรค์ เน้นหลักการมีจิตสำนึกโดยปราศจากอคติและรักษาซึ่งหลักความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ซึ่งปัจจุบันการตื่นตัวทางการเมืองโดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจะต้องมีจรรยาบรรณในการให้ข้อมูลข่าวสารและสื่อสารต่ออย่างเป็นธรรม เพื่อจะเป็นการบ่มเพาะซึ่งความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองแบบระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนเกิดความตื่นรู้ ถูกต้องโดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาชุมชนองค์กรโดยให้สอดคล้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

2. บูรณาการด้วยหลักธรรม หมายความว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยใช้หลักพุทธธรรมมาบูรณาการ เพื่อให้เกิดกระบวนการทางการเมืองที่สร้างสรรค์โดยกลุ่มการเมืองมีการประพฤติที่ดี คือ การคิดดี มองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกันมีเมตตาปฏิบัติตนซึ่งกันและกันอันเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกายและวาจา โดยการฟังเสียงของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อนำความทุกข์ร้อนของประชาชนไปบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ในการจัดสรรผลประโยชน์อันชอบธรรมให้เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นการกระจายผลประโยชน์ให้กับประชาชนทุกพื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์เหล่านั้น โดยการไม่มีการเลือกปฏิบัติอยู่ในหลักของความเสมอภาคยุติธรรมและมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และได้ประสิทธิผลทางสร้างสรรค์ให้อยู่ในรูปแบบทางสังคมที่ดีโดยปราศจากความขัดแย้งและยึดถือในอุดมคติด้วยการยอมรับในเหตุและผล โดยการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

3. เสริมสร้างให้เกิดสันติสุข หมายความว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางเมือง ทศนคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดความเข้มแข็ง ในโลกที่มีความเชื่อมั่นทางการเมืองตามกฎระเบียบของสังคมที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยมีหลักสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการที่สำคัญขั้นพื้นฐานและการยึดมั่นศักดิ์ศรีส่วนบุคคลชอบในการใช้หลักการและเหตุผลควบคู่กับการมีสติสัมปชัญญะเมตตาต่อสังคม โดยมีขอบเขตและอิสระเท่าเทียมกันในการแสดงจุดยืนหรืออุดมการณ์ทาง

การเมือง การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักธรรม โดยการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรี ความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย

สรุป

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี เป็นการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อส่งเสริมให้วัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทศนคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นในหลักระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักธรรม เพื่อยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนรณรงค์การจัดทำแผนนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชน
2. หน่วยงานภาครัฐและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือคณะกรรมการเมืองเพื่อให้เกิดการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้นำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในจังหวัดเพชรบุรีที่สร้างสรรค์
3. หน่วยงานภาครัฐและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นคณะกรรมการที่ลงพื้นที่ในการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่มีอยู่ทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเชื่อถือเชื่อมั่นให้ประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับสหปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกภาคส่วนในจังหวัดเพชรบุรี

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในอุดมคติของประชาชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคประชาสังคมที่แท้จริง โดยการยึดหลักของความถูกต้องยุติธรรม

4. ควรศึกษาวิจัยรากฐานของการส่งเสริมวัฒนธรรมในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองเพื่อการปฏิรูปวัฒนธรรมการเมืองให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). วัฒนธรรมทางการเมืองไทย. การประชุมวิชาการวัฒนธรรมการเมือง จริยธรรมและการปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ไพวรรณ ปุริมาต. (2563). พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ ชาฤทธิศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 5(1), 187-209.
- ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย. (2559). สถานีสาราณียธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Nakata, T. (2003). Thai Culture Lifestyle in the Politics of the New Generation. Bangkok: Sahy Block and Karnpim.
- _____, T. (2000). Thai Democracy. Bangkok: Sahy Block and Karnpim Ltd.
- Promgrid, P. (2014). Democracy development and democratic political culture building. Parliamentary Journal, 62(7), 35.
- Thamrongthanyawong. (1999). Politics: Concept and Development. Bangkok: Sema Dharma Publishing.